

Emlékeztető **a Kémiai Intézet Professzori Tanácsának (PT) üléséről**

2017. november 15. 15:00–17:00; I. emelet 1.125 tárgyaló

Jelen vannak: Csámpai Antal, Császár Attila, Fogarasi Géza, Hudecz Ferenc, Inzelt György, Kiss Éva, Láng Győző, Mező Gábor, Orbán Miklós, Rábai József, Szalai István, Szalay Péter, Turányi Tamás és Túri László professzorok

Kimentést kértek: Gilányi Tibor, Homonnay Zoltán, Keszei Ernő, Mészáros Róbert, Pasinszki Tibor, Salma Imre és Záray Gyula professzorok

Tartós kimentést kértek: Gaizer Ferenc és Sohár Pál professzorok

Az ülés napirendje:

1. Az Intézeti könyvtár helyzete, feladatai, lehetőségek és korlátok (Rábai J.)
2. Az Intézet pályázati eredményessége (2008-2017), nagypályázatok, műszerek bekerülése, kutatói pályázatok (ERC, OTKA/NKFIH, Tét stb.) (Túri L.)
3. Egyebek

-----

1. napirendi pont

Az előterjesztő, Rábai József professzor bevezetőjében (lásd 1. Melléklet) történeti áttekintést adott az adathordozók, ideértve a könyvtárat, fejlődéséről. Megemlítette, hogy III. Ptolemaiosz nevéhez fűződik az a rendelet, amely szerint minden beérkező hajót át kellett kutatni és minden ott talált könyvről másolatot kellett készíteni a könyvtár számára. III. Ptolemaiosz gondoskodott, mások mellett, Aiszkhülosz, Szophoklész, Euripidész eredeti műveinek beszerzéséről is. Az előadó elemezte a könyvtár mai szerepét, röviden bemutatta a 2012-ben létrehozott ELTE Digitális Intézményi Tudástárat (EDIT) is <https://edit.elte.hu/xmlui/>

A TTK Kari könyvtár kémiai szakgyűjteményének helyzetét tanulmányozva megemlítette, hogy **nincs saját beszerzési kerete; folyóiratok köttetése ~10 éve lehetetlen; új könyvek beszerzése kizárólag pályázati pénzekből történik.** Jelentős problémák vannak a folyóiratok előfizetésével is, a 2018-ra előfizetett folyóiratok bemutatása során kiderült, hogy az éves költség mindössze 24 mFt. Az adatbázisok egy részének előfizetése nem stabil, pl. az alapvető fontosságú SciFinder előfizetése nem történt meg (2018) és több alkalommal csak akkor valósult meg, ha a kémiai pályázatok projektvezetői összeadták az előfizetési díj jelentős részét.

A kémiai szakgyűjtemény nyomtatott szakfolyóirat gyűjteménye – a Tanszéki állományok egyesítésével – **elsőként a karon** történt meg és elkészült a teljes digitális katalógus is. A könyvtár kedvelt és hallgatók által gyakran látogatott hely. Ennek ellenére az elmúlt 10 évben nem történt semmiféle infrastruktúra-fejlesztés: fénymásoló elromlott, nem javítható, nincs; a PC állomány amortizálódott, lassú; a sérült kötésű papír alapú állomány (újrakötetés híján) pusztul stb. A könyvtárban két szakember teljesít szolgálatot, megbecsültségük – anyagi, szakmai és erkölcsi értelemben is – elégtelen.

Az előadó saját számítógépén (laptop) demonstrálta, hogy az ELTE könyvtára által előfizetett "adatbázisok" elérése igen fontos és hasznos eszköz a szakirodalom kutatásában; a XXI. századi e-könyvtár (e-folyóíratár) fejlesztés nélkülözhetetlen része. Ugyancsak megemlítette, hogy folyamatban van egy országos és az EU-ban is használható egységes katalógizálási rendszer bevezetése. Egyetlen bizonytalansági tényező csak az e-térben levő

források megközelítése, ami a mindenkori előfizetés függvénye. Bemutatta továbbá a Kari Könyvtár on-line katalógusának használhatóságát, előnyeit a régi kartonos rendszerrel szemben.

Az előadó kezdeményezte a hallgatói igények kérdőíves felmérését és javaslatot tett: a nyitva tartás átalakítására, csendes "tanulózónák" (pl. kerekasztal és flat monitor 4–5 hallgató részére) kialakítására; oktatási célú könyvek (tankönyvek) beszerzésére; adatmásolási lehetőségek (pl. USB scanner) kialakítására: a kémiai szakgyűjtemény és szolgáltatások fejlesztésére.

Az élénk vitában egyöntetű véleményként fogalmazódott meg: a nemzetközileg elismert tudományos kutatáshoz elengedhetetlen a megbízható és magas színvonalú könyvtári szolgáltatás, a szakmai szempontok alapján megválasztott adatbázisok, vezető folyóiratok elérhetősége, a wifi hálózat (Császár Attila, Kiss Éva professzorok és mások). Szalay Péter professzor bepillantást engedett az egyetemvezetés szemszögéből a Kari költségvetés nehézségeibe és az ezzel is összefüggő előfizetési/szabályozási problémákba. Többen, így Inzelt György, Láng Győző és Hudecz Ferenc professzorok a könyvtári/könyvtárfejlesztési koncepció (ha van, ismertetésének) hiányára hívták fel a figyelmet. Mások (Csámpai Antal, Szalai István professzorok) kiemelték, hogy a kémiai szakgyűjtemény, fontos közösségi térként is feltétlenül kialakítandó, fejlesztendő- első lépésben az előadó által javasolt módon.

Az elhangzottak alapján a PT a következő ajánlásokat teszi a Kémiai Intézet vezetése számára:

1. Kezdeményezze a Kari könyvtár középtávú koncepciójának a kialakítását, ennek kari oktatói és hallgatói megvitatását. Ennek elősegítése céljából a kémiai szakgyűjtemény/szakkönyvtár tapasztalati alapján fogalmazzon meg téziseket.
2. Dolgozzon ki tervet a kémiai szakgyűjtemény/szakkönyvtár azonnali infrastrukturális fejlesztésére, kezdeményezze intézeti, kari és egyetemi források együttes bevonásával az infrastruktúra modernizálását, korszerű hallgatói tér kialakítását.
3. A tudományos kiválóság megtartása/elérése érdekében forduljon az ELTE rektori/kancellári vezetéséhez a SciFinder előfizetés érdekében, amely egyetemi fontosságú (lásd *Addendum 2*)

Addendum:

1) Rábai professzor szervezésében, felkérésére a projektvezetők által nyújtott rendkívül gyors támogatás eredményeként elindulhat a kémiai könyvtár, mint közösségi tér fejlesztésének első szakasza. Támogatók: Hudecz Ferenc (1 monitor), Mező Gábor (1 PC, 1 monitor), Medzihradsky Kálmán (2 PC), Novák Zoltán (2 monitor), Szalai István (1 PC, 1 monitor), Rábai József (1 PC, 1 monitor).

2) Szalay Péter, rektorhelyettes szíves közlése (nov. 24) szerint a SciFinder 2018. évi előfizetése megvalósult a napokban.)

2. napirendi pont

Túri professzor, tudományos intézetigazgató helyettes elemzésében hangsúlyozta, hogy az Intézet történetében először valósul meg a pályázati tevékenység átfogó bemutatása (lásd 2. melléklet). A 2008 és 2017 közötti adatokat az EPER rendszerből nyerte ki, a nagyműszerek vonatkozásában az ELTE leltári adatok segítettek. Köszönetét fejezte ki a PT tagjainak az esetenkénti adatszolgáltatásért. Megjegyezte, hogy az MTA kutatócsoportok tagjai által benyújtott pályázati adatok nem szerepelnek az összesítésben*.

-----
* Az MTA-ELTE kutatócsoportok vezetői ELTE alkalmazottak, míg a kutatócsoportban alkalmazott kutatók általában az MTA TKI munkatársai.

A Kémiai Intézet munkatársai 2008 és 2017 között 449 pályázatot adtak be, 179 (38,5%) nyert. Az elnyert (hazai forrású) pályázati összeg 13,8 MFt, amelynek 38 %-a (5,225 MFt) került az ELTE-re. Ugyanez uniós forrásból: 2,2 MFt, amiből 14 % (0,31 MFt) az ELTE rész. Az előadó bemutatta az egyes pályázatoknál elért eredményeket: a legtöbb nyertes pályázat az OTKA/NKFIH, MTA és Richter által kiírt felhívásokra valósult meg. Kiemelést érdemel, hogy a 10 év alatt összesen csak 6 nyertes EU pályázatban volt érdekelt a Kémiai Intézet. Évente kb. 200-500 mFt került be – az infrastrukturális pályázatok nélkül. (Az előadó megjegyezte, hogy az összegek tartalmazzák a levonásra kerülő rezsihányadot). A munkatársak évente 3–7 OTKA projektet nyernek el, kivéve 2014-et, amikor nem volt nyertes. 81 intézeti munkatárs (esetenként hallgató) rendelkezett egy nyertes projekttel az elmúlt 10 évben. Ezek között számos utazási (pl. Richter).

A vitaindító főbb következtetési: a) a beérkezett közel 6 MFt nagy része beruházként (infrastruktúra) 2016–2017-ben valósul meg, b) a kutatási támogatás eloszlása (összeg, idő) nagyon egyenetlen, c) egyéni kutatási pályázatok szerepe csökkenni látszik, d) presztízs pályázatok szerepe, súlya felértékelődik – szerepük és a célok nem világosak, d) a szerződéses K+F kutatások száma (59 db) és összege (338,6 mFt) viszonylag jelentős.

A problémák között az előadó felvette a központi régió kimaradását a támogatásokból és az OTKA források szűkössége mellett az ELTE telhetetlenségét (pl. magas rezsihányad), nehézségét (pl. elszámolások) és a közbeszerzéseket.

A vitában többen üdvözölték az elemzést és fontosnak tartották, hogy áttekintés készült. Felvetődött annak igénye, hogy jó lenne, ha az Intézetben működő MTA csoportok adataival kiegészülne az összegzés (Mező Gábor professzor). További igényként fogalmazódott meg az oktató/kutató pályázatok, valamint az infrastruktúra, kutatási és utazási/TÉT pályázatok egymástól való elválasztása és elemzése. Fontos szempontként került szóba a témavezetőként/résztvevőként elnyert pályázatok elkülönített vizsgálata is. Hudecz professzor javasolta egy intézeti műszer-kataszter adatbázis létrehozását.

Láng Győző és Császár Attila professzorok javasolták annak kiderítését, hogy a vizsgált periódusban elnyert pályázatokon mekkora összeget kellett az egyetemnek visszafizetnie.

Az elhangzottak alapján a PT a következő ajánlásokat teszi a Kémiai Intézet vezetése számára:

1. Az elemzés alapján érdemes lenne megvizsgálni az oktatói/kutató állomány pályázati/eredményességi aktivitását és – szükség esetén – kidolgozni munkatervet az eredményességet javító képzések/tréningek stb. rendszerét.
2. Jöjjön létre egy validált intézeti műszer-kataszter adatbázis.
3. Kérjen a Kancelláriától hivatalos választ arra a kérdésre, hogy mekkora összeg került visszafizetésre a pályázati pénzekből az ELTÉ-n az elmúlt 10 évben.

A PT kéri a Kar dékánját és a Kari Professzori Tanácsot hogy kérjen a Kancelláriától hivatalos választ arra a kérdésre, hogy mekkora összeg került visszafizetésre a pályázati pénzekből az ELTÉ-n az elmúlt 10 évben.

Az elnök kérte a PT tagjait, hogy további ajánlási javaslatukat küldjék el számára.

3. Egyebek

Az elnök bejelentette, hogy a közbeszerzés egyetemeket, MTA intézeteket érintő – tudományos kutatásra vonatkozó – változtatása továbbra is napirenden van. A kormány-előterjesztést belső nézetkülönbségek hátráltatják.

Az elnök bejelentette továbbá, hogy a decemberi ülésen az egyéni és intézményi kiválósági pályázatok tapasztalatai, valamint a doktori iskola finanszírozásának kérdései kerülnek napirendre.

Az elnök megköszönte az előterjesztőknek, Rábai József és Túri László egyetemi tanárnak a színvonalas, problémaorientált elemzéseket, vitapontokat, a PT tagjainak az élénk, konstruktív vitát.

2017. november 25.

Hudecz Ferenc
a PT elnöke